

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Consy||deratio Io||hannis Cochlæi, de futuro || Concordiæ
in Religione || Tractatu, Vuorma||tiæ habendo**

Cochlaeus, Johannes

Ingolstadij, 1545

VD16 C 4286

De Rebvs Externis Necessarijs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29570

Ad Card. Mantuanum
DE REBUS EXTERNIS
Necessarijs.

Vbi doctrinæ suæ approbationem & consensum à nobis obtineret, tunc de rebus externis necessarijs has nobis leges Imperiose præscripturi essent, sine quibus nullam prorsus nobiscum uolunt intrare aut habere concordia, Nempe,

I. *Vt abrogentur omnes missæ, in quibus defunt qui una utantur sacramento.*

II. *Vt abrogetur Canon, qui iubet offerri pro alijs uiuis ac mortuis.*

III. *Vt abrogetur uniuersa invocatio mortuorum directe uel indirecte.*

IV. *Vt abrogentur uota & Monachatus.*

V. *Vt fiat restitutio coniugij sacerdotum & integræ synaxeos.*

VI. *Vt abrogentur Magici ritus consecrandæ aquæ, herbarum, nolarum, & similiū rerum.*

VII. *Vt abrogentur funebria sacrificia.*

VIII. *Vt abrogetur Ro. Pontifici potestas, quam si bi sumit supra ceteros Episcopos.*

IX. *Vt abrogentur satisfactiones et indulgentiae.*

Hæc illi necessario abroganda dicunt. Nos autem, si Catholicî permanere uolumus, necessario hæc retinenda putamus, nisi quod circa quintū articulū aliter loquimur, nempe de retinendo celibatu sacerdotū, qui in Catholica Ecclesia semper fuit. Ideo ipsi male loquuntur, dum dicunt de restituendo sa-

De Rebus externis Necessarijs.

do sacerdotum coniugio. Nunquam enim concessum fuit sacerdotibus post sacros ordines cōiugitū inire. Id si nolunt credere, ostendant nobis contrarium. Sed nullū prorsus indicare poterūt Catholicū sacerdotē, qui post suscep̄tū sacerdotij ordinem duxerit uxorem nisi forte propter admis̄ suas causas per Papæ dispensationem factum sit. Non rēcte igitur petitur restituī id quod nunquam fuit.

In reliquis aut̄ articulis arbitror equidem nos multo facilius cū Turcar̄ Imperatore cōcordare posse, etiā si plenissime nos subiugatos (quod deus auertat) haberet, quā cū rebellibus & infamib⁹ istis Apostatis. Quippe in ipsa Constantiopolis pmitit Turcarū Imperator adhuc hodie Christianis celebrare missas, oblationes & sacrificia, recitare sacram Canonē, inuocare sanctos, facere uota Monastica, cōsecreare sal, aquā & alia, sacrificare pro defunctis, & alia face re, quę superbissimi gigantes isti, homines nihil et sceleribus duntaxat nobiles, abrogari uolunt, si ullam nobiscū concordiam acceptare rogen̄. O dedecus sacri Ro. Imperij semp̄ Imp̄j cons̄ternum, ubiq̄ isti eorū articuli legen̄. Certe sic confido tra in Domino Iesu, qui est ipsa ueritas, & in spiritu sancto qui est spiritus ueritatis, et in sancta matre Ecclesia, quae est columna ueritatis, ut nolim super ijs articulis consentire deseritoribus istis, etiam si me captiuū in profundissima turri uelin manicis ferreis uel in æneo Tauro tenerent. Tantum abest, ut dignos existimem uel ipsos uel eorū articulos, qui ad ullum concordiæ tractatum honeste admittī quæant, nisi præmiserint humilitati aliqua pœnitentiæ indicia, & immanifissimæ scelera sua publice confiteantur, qui tam multos public scandalizauerunt.

Vt igitur aperte ac libere dicam quod sentio, Non potest

D 2 rit

Ad R. Card. Mantuanum

rit Inuictissimus Imperator noster pie & honeste illum cōcordiæ de fide & religione tractatum indicere , si parti aduersæ concedendum sit, tales abrogationes à Catholicis perte.

Attentari concordiā frustra.

Quo enim maiorum exemplo usquam aut unquam hæreticis tantum elationis & arrogantiæ permisum fuit: Nulos prorsus iudices acceptare aut ferre uolunt, Quid ergo per concordiæ tractatus effici queat pie honeste aut utis liter, etiam si. X. annis perpetuo cum eis tractaretur, si nemo

Luth. cons^s debeat iudicare tandem , an eorū doctrina uera sit an falsa; tra statum Effutiuuit hanc suā superbiā Lutherus ante annos XXII, Ecclesiasti^s quod nollet illum ferre iudicem doctrinæ suæ, ne angelum quidem de cælo, Quid igitur frustra quæruntur concordiæ tractatus cum obstinatis Vuormatiæ ante annos XXIII,

quando coram R. Archiepiscopo Treuerensi Lutherus cum illius Officiali prolixè contendebat, si hilicere Concilijs con tradicere, per hoc dictum Pauli, si cui reuelatū fuerit sedenti prior taceat . Ego breuiissime interrogans , an ipsi reuelatum esset, eoq; id impudenter affirmante , ulterius quæsiui, quo nam signo aut miraculo id nobis, ut credere debeamus, probaret, nihil habuit os impudens amplius, quo illud Pauli dictum sibi arrogaret , Recte enim in eum dixit aliquando doctissimus vir Erasmus Roterodamus, quod uel equū claudum sanare nequeat, tantum abest ut ullo claruerit unquam miraculo impius iste omnis sanctimoniac conspurcator & hostis. Non est igitur dignus ullo concordiæ tractatu, qui tot maximorum Iudicium sententijs iampridem damnatus est.

Confitæ mediatio nes.

Tanta nihilominus est loquacissimorum nebulonum arrogantia, ut suos doceant, ne ullas interpretationes nostras admittant, quas ex se ipsis uarias configunt, quasi nos eas in condoriæ tractatu allaturi simus , tanquam apta ad concordiam

De Rebus externis necessarijs.

cordiam media, faciunt quidem hoc in utroq; scripto, petu-
lantius tamen in Teuthonico.

Dicent fortasse (inquiunt) scripta nostra esse certo
modo interpretanda, ut recipiantur, forsitan et reprehen-
dent quædam, & potenter ea consuī aut mutari etiam,
Nos autem (aiunt) nequaquam consutos uolumus recipe-
re articulos, quales Augustæ facti sunt, sed simpliciter
dicemus eis, ut Confessionem & Apologiam nostrā
recipiant, & si qua in dubium uocent aut reprehendant,
satis eis esse debet, quod nos, quomodo intelligendum sit
sufficienter declarare uerbo & scripto uolumus. Cæte-
rum nouos super ijs articulos cum eis consuere, aut con-
dere nolumus. Hoc (inquiunt) nihil est iniquū, sed quan-
tum existimamus ualde æquum.

At uos impij desertores non habetis ius aut potestatem
ullam præscribendi nobis nouam fidei confessionem, qui
rectam fidem in Ecclesia (quæ cum sit columna ueritatis
utiq; errare falsumue aut impium docere non potest) didici-
mus, quam & uos in baptismo acceptastis, & pluribus an-
nis nobiscum unanimiter confessi estis diutius sane quam
nouam illam Confessionem uestrarum. Quæ cum publice re-
probata & rejecta sit Augustæ ab ipso etiam Imperatore et
ab omnibus (exceptis per paucis Principibus et duabus dun-
taxat Ciuitatibus, à quibus oblata & subscripta fuit) totius
Imperi Ordinibus, nō video equidē, quomodo possit idē
Imperator noster, serenissimusq; Rex Romanorum & alij
Romani Imperij Principes ac status honeste permittere, ut

D 3 Confessio.

Ad R. Cardinalem Mantuanum.

Confessio illa noua tam imperiosè in cōcordiæ tractatu nobis proponatur. Non enim decet tantos Principes leviter et inconstanter (sicut septiceps plerūq; facie Lutherus) suam mutare sententiā. Tantum igitur abest, ut eam nūc tandem recipiamus Cōfessionē, quod ne dignam quidem reputamus, ut in ullum concordiæ tractatum ulterius admittatur.

**Consuere
nouos arti-
culos.**

**1. Cor. 15.
Ro. 1. et 15.
Gal. 1. & 3.**

**Confit&e
glossulæ.**

**Matth. 5.
Gal. 1.**

Quarenihil opus est nobis, nouos ex ea consuere (uti uane metiunt isti) aut condere fidei articulos, qui certos & antiquitos, à tempore usq; Apostolorum, approbatos habemus Catholicae fidei articulos, quos citra æternæ damnationis periculum reijcere aut mutare non possumus. Nēq; igitur consutos neq; fucatos aut pictos ex illa Confessione quærimus articulos, sed antiquam recte fidei confessionem retinemus. De qua hortatur Corinthios Apostolus, ut in ea firmiter stent & saluentur. Quam & in Romanis agnitam magnopere commendat, & Galatas acriter acriuit, quod ea relicta in aliud se abduci Euangelium persiferant.

Non sumus igit tam meticulosi aut dubij in fide nostra, ut precario recipere uelimus ab illis (quos hereticos esse nemmo priorū dubitat) de novo consutos articulos, aut deprecatorias ac mediatrices & antiquæ fidei nostræ præiudicatis uas prætendere glossulas, de sola fide, de meritis honorum operum, de Ecclesia, de poenitentia, de præceptis Ecclesiæ et de sanctorū inuocatione, quas illi Teuthonice cōmemorat sed dicemus eis potius cōstater & uiriliter, Donec transeat cœlū & terra, iota unum aut apex unus non præteribit alage & fide Catholica, quam in Ecclesia didicimus. Anathema sit, quicunq; nos aliud docet Euangelium quam acccepimus.

Isti

De rebus externis Necessarijs.

Istia aut̄ Concionatores, strenui schismatis sui præcones Martissas & discordie propugnatores, ut ad bella, tanq̄ Martis aut di cedotes & r̄ Megeræ Belloneue sacerdotes, suggestat faccs animosq̄ Megaræ, suorum accendant, Teuthonicæ sic Rhetoricantur.

Necessarium est igitur (inquiunt) ut in hac parte simus finaliter deliberati, super quibus extreme perseuerare uelimus, tanq̄ super necessario abolendis ac minime concedendis, etiam si bella & sempiterna deuastatio inde timenda sint, Ad quæ sane breuis & plana est (aiunt) responsio. Non potest admitti aut dissimulari Idolatria, sed ad hoc præcipue creati & redempti sumus, ut Idolatriam seuerissime arguamus & oppugnemus, ueramq; Dei cognitionem & latriam manutene re conemur, Hoc est primum mandatum, summe ac longe p̄xferendum paci, Reipub. corpori, uitæ, &c.

Immo coelo & terræ, atq; ita permanet hoc mandatum immutabile, fugite Idolatriam. Haec cum ita sint, sequitur, quod nos Missam cum suo Canone, hoc est, cū sua oblatione & applicatione approbare aut admittere non possumus, nec unam nec plures, multas aut paucas, quia manifesta idolatria est, sicut in Israel Baal & alij fuerunt. Ex his sane rationibus. Quia Sacramenta extra institutum ipsorum usum non sunt sacramenta. Deus enim nullo agit opere, circa quod nihil promisit.

Sicut

Ad R. Card. Mantuanum.

Sicut non uult alligatus esse ad imagines &c. Sic nunc Turcica & Iudaica circuncisio nullum est sacramentum, quia nullum circa eam est uerbum Dei. Sic est & in Papistica missa. Cum nonsit ullum de oblatione & applicatione mandatum, certum est, eam non magis esse sacramentum quam est Circumcisio Turcica & Iudaica. Vnde clarum est, quod manifesta & multiplex ibi fiat Idolatria.

Hæc illi Rethores. Qui cum non ignorent, quam dura & absurdum merito uideatur omnibus Christianis hæc sua sententia, ad eam acceptandam & comprobandam suos uarijs Rheticæ artis fucis & pluasionibus, absq; uerbo Dei imo contra uerbum Dei inducunt.

Verum quidem est (inquiunt) si quis confideret, quod est adeo horrendum, ut obstupescat, aut cogitet, non esse possibile, Ecclesiā ita derelinqui, ut tam longe aberrauerit & hallucinata fuerit. Sed damnum hoc multo maius est, quam ut cor humanū estimare queat. Atq; ideo nobis excæcati sancti tam furiose infensi sunt, quia non possint credere, errorem suum in Ecclesia tam magnum fuisse.

Ecce Reuerendissime ac Illustrissime Princeps, quanta est Rethorū istorum confidentia & superbia, quanta Laicorum, quos decipiſit cecitas & supinitas, in re tam ardua. Nihil profecto in Christianismo habemus, antiquius, sanctius ac uenerabilius, quam tremenda Eucharistia & sacramenti

De Rebus externis necessarijs.

menti altaris mysterijs, Quæ fatui isti stolidissima impietas Duo falsa
te & audacia subuentere conantur per duo falsa & inanias sophismata,
phismata, nec in uerbo Dei, nec in ratione ulla fundata. Quo ta-
rum unum est. Deum nihil agere aut nullum opus operari
absq; uerbo promissionis. Alterū, Sacramēta, extra usum, ad
quem instituta sunt, non esse sacramēta. Cūigitur circa ob-
lationem et applicationē missæ non sit uerbū Dei (inquit)
nec sacramēti altaris usus sit oblatio sed sūptio, horrenda est
ibi Idolatria, etiamsi tot saeculis in Ecclesia fuit, et Ecclesia
in tantis erroribus tam diu à Deo derelicta fuit.

At nos facillime cōfundemus eos, si hæc sophismata ne-
gemus, & hæc mendacia retorqueamus in eorū guttura ex Luth. de ab
proprijs ipsorum uerbis. Certum est sane, hæc sophismata Et in affer-
mūsquam in uerbo Dei aut sacra scriptura haberī. Iam ipsi art.
met dicunt. Quod in scripturis non habetur, hoc plane Sa-
tanæ additamentū est. Item, Mira est (ait Lutherus) nostra
peruersitas, ut alijs testimonij quam scripturæ nostra uelis-
mus probare. Damnatur igit̄ hic p̄prio suo iudicio, Quem
admodum & in alijs omnibus erroribus suis haud difficul-
ter proprio ipsorum iudicio damnari possunt, Quod ego sa-
ne in septicite Luthero ante annos XV. permulta exem-
pla & capitula æditis & latine et germanice exemplaribus
falsum sectarum fundamentum feci & ostendi.

Habent & aliud falsissimum sophisma, super quod supra
dictas impias abrogationes suas male fundant, Nempe,
Quod in scripturis non habetur, non esse credēdum aut te-
nendum. Hoc ex nostris plurimi copiose reprobauerunt,
Quod & ego in cōpluribus libellis meis & Latinis & Teu-
thonicis multipliciter reprobauit tum scripturæ & S. Patrū,
testimonij, tum iustis euidentibus cōrationibus, hoc preser-
tim anno in duabus Philippicis & in tribus contra Bullin-

E sacrificis

Ad Card. Mantuanum

Summus si gerum librīs, & nuper contra Musculum de sacerdotio & dei nostræ sacrificio nouę legis differens. Si nō de omnibus quę obieci, saltē de hoc sumo fidei nostræ articulo, qđ sunt tres personę in una Deitatis essentia, mihi respondeant. Ex quibus possit probari scripturis, quod hi tres, Pater & filius & spiritus sanctus, debeant dici tres personae, & non tres viri. Aut cur à Græcis dicantur potius tres hypostases, quā tres Andrei aut tria, Prosopa. Aut cur à latinis non dicantur tres substantiae, sicut à Græcis tres Hypostases.

An nō igit̄ ualde miserabile est & iniquū, p̄ talia sophis-
Concionata tot Germaniae Principes & populos illudi, decipi, ab-
tores Turc⁹ Ecclesia in schisma, & ex portu salutis in æternę dānationis
c̄is superbiore ac pfundū abducit. Occupauit hisce (proh dolor) annis Ty-
magis im- rannus Turcarū magnā inclyti Regni Vngarie partem. At
p̄j. non legi neq; audiui eum à deuictis Christianis petiſſet a-
les abrogationes religionis nostræ, quales audent imp̄j Cō-
cionatores isti (quibus nullū pr̄sus est supernos ius aut Im-
perium) à nobis superbissima p̄scriptione & pacificè cō-
cordiæ fastu, quasi iubentes exigere. Quis det igit̄ nobis,

Vt aperiantur oculi ut benignitate & miseratione Dei aperiant tandem oculine-
a Principum quissime seductorū Principū & populorum. Sicut olim ad
seductorū preces Elisei prophetæ aperti fuerunt oculi Syrorū in me-
4. Reg. 6. dio Samarie & oculi serui eius in Dothaism; ut possint mise-
re seducti salubriter uidere & quomodo per suos cōcionato-
res (Diaboli satellites) ex pacifico Ecclesiæ loco abducti
sunt in dānabile schisma, hoc est, in mediū ciuitatis hostiū
humanæ salutis, & quod nobiscum in Ecclesia Catholica
longe plures sunt quam cum illis. Quorum concionatores
stultissime pariter ac uanissime sibi nunc arrogant Ecclesiæ
Catholicæ nomen, Cum in præfatione supradicta ipsimet
manifeste fateantur suū schisma. Quis uero unquā audiuit
aut

De rebus externis Necesarijs.

aut legit Ecclesiā Catholicā dici schisma: Sunt igitur in Longe plu
hac quoque stultitia & arrogantia sua proprio cōdemnatiū res sunt no
dicio. Vtinam uero seductorū aperiant oculi, ut uideant, bīscū quā
quanto plures sunt nobiscum quā cum ipsis. Etenim sunt cum illis,
nobiscum in Ecclesia Catholica Nouem Chori Angelorū. *Dan. 7.*
De quorū mytitudine sic ait Daniel. Milia miliū ministra
bant ei, & decies Centena milia, seu (ut ait in Cœlesti Hie
rarchia Dionysius) Decies milies dena milia, Aut (sicut cō Dionys. in
tra Praxeam habet Tertullianus) Milies centies centena cœlest. Ies
milia, affistebant ei. Quod autem illi tam multi nobiscum rarch. c. 14.
in Ecclesia sint, testatur aperte Euāgelicus propheta Esaias *Esa. 62.*
ex ore Domini dicens, Super muros tuos Hierusalem con
stitui Custodes, tota die & tota nocte in perpetuum non ta
cebunt. De quibus & nos sacerdotes Domini, quotidie or
ramus in canonicis precibis Prīmæ, dicentes, Et angeli tui
sancti comitentur nobiscum, ad dirigendos pedes nostros
in uiam pacis salutis & prosperitatis. Sunt preterea nobiscū
omnes sancti patriarchæ & Prophetæ, quos laudabilem nu
merū uocat Ecclesia, in cantico, Te deū laudamus. De quo
rum uno ait scriptura. Hic est qui multum orat pro populo
& uniuersa sancta ciuitate Hieremias propheta dei. Sunt
item nobiscum ueri doctores Euangelij, gloriōsus Aposto
lorum chorus, eorumque discipuli, Quorū precipiuus Petrus
in posteriori epistola sua sic ait, Certus sum, quod uelox est de *2. Petri. 1.*
positio tabernaculi mei, secundū quod dominus noster Ies
sus Christus significauit mihi: Dabo autē operā, et frequen
ter habere uos post obitū meū. Sunt insuper nobiscū Can
ditati Martyrum exercitus & legiones, & innumera multis
tudo sanctorū Confessorum, Monachorū, Anachoritarū,
Virginum, uiduarū, omniūque laicorū, quotquot ex Ecclesia

E 2 militan-

Ad R. Card. Mantuanum.

militante in triumphantem fœliciter peruenierunt. Defiq; nobiscum sunt in terris quoç; longe plures quam cum illis. Nam in eodem Ecclesiæ gremio & Ecclesiasticæ pacis uinculo sunt nobiscum tot sanctorum Monachorum ac Deo consecratorum Virginum Milia in latissimi: & potentissimis regnis Hispaniæ, Galliæ, Italiæ, Poloniæ, Portugaliæ, &c. qui omnes contra hæreticos pro Catholicis die nocte orant, Nec pauci adhuc in plerisq; Germaniæ prouincijs, maxime in terris Inferioris Germaniæ Cæsa. Maiestati subiectis superstites sunt, qui contra supra dictas abrogationes ad Deum lachrymosis gemitibus suspirant, et uocibus celum penetratibus ad altissimum clamant. Nunquid vero surde perpetuo erūt ad preces eorū aures Domini sabaoth? Non certe. Ita n. ait ipse Dominus in uero Euangelo sui. An Deus non faciet uindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, et patientiam habebit in illis: Dico autem uobis, quia cito faciet uindictam illorum. Sunt postremo nobiscum in eadem fide Catholica et Ecclesiæ sinu congregati longe plures et potentiores Reges Principesq; ac populi q; cum illis.

Luc. 18.

Dolosa ad
plebes Cō:
cionatorū
lactantia.

Quare uanissimus est superbie istorum Concionatorum tumor, quo in angulis suis ad indoctam plebem tumet, ne quisssimo dolo factates, se iam præualuisse. Data n. opa discut, olim offerebat in missa p. alijs, Viuis et mortuis, olim de murmurabat horas Canonicas sacerdotes Monachi et Moniales, olim inuocabatur sancti &c. Quasi iam nō amplius ea fiant. Stulta plebs illis credens, quia apud se talia iā abolita uidet et Ecclesiæ latitudinem ignorat, putat illos ubiq; p. ualuisse, et nullibi amplius talia fieri, nisi in paucis, quos ex uicinitate cognitos habet. Inde uanissima ducunt spe, se reliquos, qui adhuc aduersantur eis, cito ac facile trahuros libris et contionis

De Rebus externis Necessarijs.

cōcionibus aut ui armisq; compulsiros esse in partem suā. Matth. 16,
Non cogitantes, quod Ecclesia Catholica supra firmam pē
tram constructa est, cui portæ inferorum finaliter præuale
re non possunt.

Audent isti Concionatores suis dicere populis, Ea, quæ
in Ecclesia retinemus & ipsi abolenda putant, nobis conce
dī non debere, etiam si bella & sempiterna deuastatio inde
sequentur, quia Idolatria fugiēda ēt. Quomodo aut̄ pro
banti ea Idolatriam esse? Certe non alias uideo ibi probatio
nes quam duo illa sophismata, superius memorata. Deus
(inquiunt) nihil agit sine uerbo promissionis. In missæ ob
latione & applicatione non est (aiunt) uerbum promissio
nis, ergo Deus ibi nihil agit. Hęc prima & potissima eorum
ratio est, & quidem falsissima in omnibus syllogismi partis
bus. Major sane falsa est, quia Deus agit multa absq; uerbo
promissionis. Quid enim promisit, quando creauit cœlum
& terram & omnia quæ in eis sunt? Quid promisit, quan
do expulit è cœlo Satanā, è Paradiso Adam, è terris gigan
tes? Quid, quando ignes suo duos filios Aaron, & hiatu ter
ræ Chore Datan & Abyron, ad sepulchra concupiscen
tiæ murmuratores interfecit? Certe non puto scribas & pha
risæos istos adeo rudes & ignaros esse, ut nesciāt multiplex
esse in scripturis uerbum Dei, unum promissionis, alterum
comminationis, unum benedictionis, aliud maledictio
nis, unum collaudationis, alterū increpationis, unum præ
ceptionis, alterum prohibitionis, unum affirmationis, alte
rum negationis &c. Esto igitur, quod non sit (etsi non con
cedimus) in missæ oblatione uerbum promissionis. Non
tamen mox sequitur, ergo Deus in ea nihil agit. Quia alijs
quā promissionis potest agere uerbis. Certe Pauli discipu
lus S. Dionysius, de ista oblatione & sacrificio altaris disses

Syllogis
mus per
omnia fals
ius.

Multiplex
uerbū Dei.

Ad R. Cardinalem Mantuanum.

Dionys. in rens, sic ait. Peracta uero laude, uenerandaq; ipsorum & in Eccles. Ies- telligibili speculatione spiritualibus inspecta luminibus. rarch.c.3.

Tum uero etiam ad sacra mysteria in signis celebranda pro greditur, idc; ex traditione diuina. Quocircareuerenter si mulet ex Pontificali officio, post sacras diuinorū operum laudes, quod hostiam salutarem, quæ supra ipsum est, liter, se excusat, Ad ipsum primo decenter exclamans. Tu dixisti, hoc facite in meam commemorationem. Deinde tanto ministerio, ad imitationem Dei instituto, dignus fieri postulat. Ecce Pauli discipulus uocat traditionem diuinam, hostiam salutarem, ministerium à Deo institutum, opera diuina, litare hostiam quæ supra ipsum est ministrum &c. Quid habent quæso Concionatores isti contratos & tan ta sanctissimi & antiquissimi doctoris testimonia? Allegatis Euangelij uerba, Hoc facite in meam commemorationem, Ostendant illi, si possunt, ubi scriptum sit, Nolite hoc facere. Si ergo non prohibet offerre aut litare salutarem hostiā Christus, quo iure prohibent ipsis? Nonne & hic suo proprio condemnantur iudicior; proculdubio. Et quidem uarijs modis & rationib; quas in septicipite Lutherò circa XXIII, caput cōmemorauit. Hic duo sufficiunt loca, ex quibus aperte cōdemnant, Quorum alterum in sacramentarios, alterū in Anabaptistas scripsit ipse Lutherus, Nam cum sacramentarij negarent Eucharistiam in scripturis dici sacramentum, & Anabaptistæ baptismum parvulorum. Contra utrossq; Lutherus inuehens ait. Vbi ea sunt in scripturis prohibita? Si Deus aut scriptura non prohibet, quo iure prohibeant illi? Consyderanda esse non minus opera quam uerba Dei. Cum igitur ea tot sæculis in Ecclesia fuerint, Deus utique tam diu non tolerasset, si non cōprobaret ea. Hæc ipse Lutherus. Sed longior sum quā necessarium

est

Lutherani
proprio iu
dicio con
demnati.

De Rebus externis Necessarijs.

est. Nos sane non solum ex Dionysio, sed etiam ex ipso Paulo nostram oblationem & sacrificium probare possumus. Ait enim, Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constitutus est, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis. Certe non ait, Omnis Iudeorum duxat Pontifex, sed simpliciter & absq[ue] restrictione, Omnis Pontifex. Et adhuc clarius ait, in fine eiusdem ad Hebreos Epistolæ, specialiter de Christianorū altari loquens, Habetis (inquit) altare, de quo edere non habent potestatem, quia tabernaculo deseruiunt. Constat itaq[ue] ex ijs, Paralogismum illum Concionatorum ex toto falso esse.

Ex altero quoq[ue] sophismate eiusmodi formant Paralogismum. Sacmenta extra usum, ad quem instituta sunt, non sunt Sacmenta. Atqui in missa oblationis Eucharistia est extra usum, ad quem instituta est, Igitur non est sacramentum. Si nos hæc quoq[ue] omnia falsa esse dixerimus, quibus quælo scripturis hæc sua probabunt: Nonne ipsi met sæpe dixerunt, Abusus non tollit rei substantiam: si ergo non tollit abusus, quanto minus tollit usus aut nō usus: Non poterunt sane probare, rem seu substantiam extra usum aut absque usu consistere non posse. Usus enim accidens est, quod adesse & abesse potest præter subiecti aut substantiae corruptionem. Norunt hoc omnes Dialetici ac Philosophi, Nec uspiam in scripturis cōtrarium asserit.

Quanta est igit[ur] audacia, sic abrogare tā sacra & antiqua Missæ mysteria, per sophismata manifeste falsa & inepta: Non est autem hic sola Maior propositio falsa (quamquam ad Maioris destructionem totus destruitur syllogismus) sed & minor. Dicitur enim Eucharistia mysterium sive sacramentū altaris. Altare aut tam Græce quam Hebraice à sacrificio nomen accepit. Ego sane ante annos XXIII. In Baby

Alter Concionatorū Paralogismus,

Sacmentum altaris

Ad R. Card. Mantuanum

Contra eas Bobylonicam captiuitatem Lutheri scribens de hoc sacra-
ptiuitatem mento. Inter alia quam plurima sic scripsi. Quære ex Gram-
maticis, ex poetis, ex Paganis, Iudeis, Turcis et Sarracenis,
non solū ex Christianis, inuenies profecto in omni religio-
ne, sacra, sacrificios, sacrificia, hostias, altaria & sacerdotes.

Babylo.
Eucharistia Cur tu igit̄ apud Christianos, ubi perfectissima est religio
ab alijs dif- ista niteris non solum contemnere & confundere, uerum
fert sacra- etiam uelut impia penitus ē medio tollere. Certe uel sola he-
mentis. braica lingua, cui das (ut audio) operam, posset ab errore te
hoc tam impio liberare, si recte consyderes, quid ibi dicitur
sacrificare seu immolare, quid sacrificium, quid altare. Vna
est enim radix horum trium apud Hebreos uocabulorum,
Hæc ibi. Et paulo post ita subiunxi. Non uera, sed fallax est
tua similitudo (qua simplicem plebem tuis decipere) de hoc
& de alijs sacramentis. Differt enim hoc sacramentum alta-
ris ab alijs multifariam. Primum, in eo est uera caro & ues-
rus sanguis Christi substantialiter, in alijs non ita. Deinde
alia perficiuntur solum in applicatione & usu sumēdi, hoc
autem in consecratione perficitur. Item hoc præ alijs habet,
ut non solum sit sacramentum quod sumitur, sed etiam sa-
crificium quod offertur. Est deniq; aliorum cōsummatio,
ut egregie docet S. Dionysius. Ex his itaq; facile conuinci-
tur sophismatis Concionatorum (quod reuera sine scri-
pturis diuinis humanum est figmentum) falsitas. Ideo uani
& impij sunt conatus eorum contra missas.

Sophisma Addunt & alias duas rationes, sed æque frivolas & ex
contra ap- proprio cerebro sine scripturis confictas. Vnam contra Ap-
plicationem, alteram contra oblationem.

missæ. *Dicunt namq; applicationem esse directe contra doctrinam de fide, quæ est, quod per fidem propriam habemus remissio-*

De Rebus externis necessarijs.

*remissionem peccatorum propter Christum, absq; no-
stris operibus & meritis.*

At hanc doctrinam nusquam ponit scriptura, Sed con-
trarium cōstat de paruulis rite baptizatis, qui absq; propria
fide remissionem consequuntur per gratiam & efficaciam
baptismi, Et in Euāgelio ait ipse Dominus de muliere pec-
atrice ad Phariseūm, Remittuntur ei peccata multa, quo-
niam dilexit multū, Et nos non ita loquimur, sicut ipsi no-
bis odiose ac falso imputant, nempe, quod hoc opus sacer-
dotis, missæ scilicet celebratio aut applicatio (ut ipsi uocāt)
mereatur uiuis & defunctis remissionē, sed dicimus, quod
eis prospicit, tum propter oblationis uīm, tum propter oratio-
num, que pro illis in missa fiunt, efficaciam, Quantum ue-
to singulis prospicit, Dgī relinquimus acceptationi & iudicio,
Cui certam miserendi ac remittendi mensuram aut nume-
rum præscribere nec debemus nec possumus, Quemadmo-
dum pie ac sapienter dixit sancta uidua Iudith, quod hoc sit Iudith.^{s.}
tentare Deum, ponere domino tempus miserationis, & in
arbitrium nostrum ei constituere diem.

Contra oblationem uero absurde ac impie, absq; omni
scriptura sic pronunciant.

Sophisma
contra ob-
lationem.

*Oblatio pro peccatis est blasphemia, solus enim Chri-
stus hanc per mortem suam effectit oblationem: si ergo in
eorum Canonem consentiremus, cōfirmaremus eam Ido-
latriam & blasphemiam.*

Hæc eis indocti Laici stulte credunt, licet illi nullas ex
uerbo Dei probationes afferant, Nos autem ex utroq; testa-
mento plurima habemus testimonia, quod pro peccatis of-
ferre licet, ac bonum atq; pium est. Neq; hoc Christus aut
ullus Apostolorum unq; aut usquam prohibuit, Quoties

F rogo

Ad R. Cardinalem Mantuanum.

Leui. 4.
Matth. 5.
Heb. 13.

Confitæ
glosæ de
missa.

Multa alia
mendacia.

rogo uel in solo Leuitico sit mētio oblationis pro peccato: Et Christus ipse ait, si offeres munustum ad altare, Nulq; autem dixit, Noli offerre. Paulus quoq; ait. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo. Quare & in Canone Missæ recitac pie hostiam laudis dicimus.

Absit uero à nobis, ut impias & falsas illas excusationes prætendamus, quas illi nobis affingunt, Quasi sic uelimus rem glosare, quod debeat de missa tolli oblatio & applicatio, fieri tamē debeat ut gratiarū actio, sicut quādo psalmus aliquis canitur aut dicitur. Nos hanc glosam nunq; cogitauimus, tantum abest, ut eā prætendamus aut approbemus. Et tamē illi adeo sunt proterui, ut ne talem quidem sensum nobis admittere uelint. Impudenter itaq; mentiuntur, discentes, per huius glossę apparentiam multi in omnibus nationibus decipiuntur. Nemo enim Catholicorum eam glosam unq; scripsit aut prætendit. Addunt & alia permulta uerbose mendacia, Verbi gratia,

I *Quod forma huius sacramēti sit, ut solum sit ministrum porrigendi alijs.*

Si hoc uerum esset, ubi quæso manerent ministerium & potestas consecrandi? Hoc autem sublimius & maius est quam ministerium porrigendi alijs, frustra enim porrigitur, si non est consecratum. Item dicunt,

II *Quod hæc notanda sit regula. Homines non debere ullum Dei cultum a fþ uerbo & mandato Dei instituere. Ideo nō debeat ulla esse differentia inter missam sacerdotis & communionem Laici.*

Hoc autē esse falsum, ostendunt sacrificia Cain et Abel, Noe & Abrahæ, qui obtulerunt & altaria erexerūt. De quibus nullum habetur in scripturis mandatum Dei, Et in no

90

De Rebus externis Necessarijs.

uo Testamento plurimas habemus Ceremonias sanctas ac pias, quae in scripturis non sunt mandatae, Quos illi abolen das esse impie censem per falsam hanc regulam, quae nusquam in scripturis habetur.

Falsum igitur & hoc est,

III. *Quod dicunt in Euangeliō nullam esse Ceremoniam ex opere operato, sed per Euangeliū omnes tales rejici.*

Quoniam uero solummodo dicunt, & per nullā scripturā probant, tam facile à nobis negatur quā ab illis dicitur, Constat sane ex Euangeliō ab ipso domino mandatū esse, ut hoc faciamus in eius cōmemorationem. Falsum est item & nouum sine scripturis figmentum, quod dicunt,

III. *Nemini ligere Christum offerre nisi ipsimē Christo.*

Falsitas huius dicti patet ex hoc, quod Christus ipse suis dixit discipulis, Hoc facite, Nusquam autē dixit, Nolite me in missa offerre. Et constat ex Euangeliō, quod parentes eius obtulerunt eum Dño secundū legem domini, in templo in Ierusalem, Oblatus est item à patre, qui pro nobis omnibus Esa. 53. tradidit illū. Et de eius passione ait Esaías, Oblatus est quia ipse uoluit. Ex hoc tamen falso figmento inserunt.

V. *Quod missa sit manifesta Idolatria.*

Sed faciunt hoc nudis uerbis suis, absq; omni scriptura & ratione, sicut pbari potest ex ipso eorū libro, cōtra quēhęc scribo. Certe nolle pterire aut dissimulare, si quas attulissent scripturas aut rationes, quibus tam graue crimen Idolatriæ contra nos uellent probare. Ipsa autē ex scripture authoritate Idolatriæ criminē iustissime imputari potest, per hoc dictū Samuelis prophetæ, Quasi peccatum ariolandi est repugnare, et quasi scelus Idolatriæ nolle acquiescere.

Luc. 2.

Esa. 53.

1. Reg. 15.

F 2 Friuoz

Ad R. Card. Mantuanum

Calumnia Fruola iste sunt, quæ de Ceremonijs sine fide factis disse
de Ceremo runt. Nos. n. non sine fide nostras peragimus Ceremonias,
njs.

neq; hoc fecerunt patres ueteris testameti, sicut ipsi eos ini-
que calumniantur. Nam et illi in Christum crediderunt seu
Messiam venturum, De quo ait Iohannes in Apocalypsi,
quod agnus occisus sit ab origine mundi. Quod autem eam so-
Apoc. 13. lum modo probant fidem, qua quis credit se in gratia Dei
esse, & Deum sibi esse propicium propter Christum qualicunq;
sint eius peccata, & retorquent ad hunc sensum haec uerba
Christi, Hoc facite in meam commemorationem, Nouum
est inuentum & figmentum humanum, quod in nullis uel
scripturis, uel patribus est fundatum.

Humanū si Contra sanctorum inuocationem itidem humanum af-
gumentū eo ferunt figmentum dicentes.

rum cōtra *Omnis inuocatio eorum, qui absentes sunt, tribuit eis*
inuocatio- *omnipotentiam, quod omnium hominum corda gemitusq;*
nē sancto- *cognoscant.*

Hoc nostam facile negamus, quam ipsi affirmant sine
omni scriptura & ratione. Et dicimus sanctos in æterna bea-
titudine cognoscere in uerbo Dei omnia quæcunq; ad eos
rum gloriam pertinent. Iuxta illud B. Gregorij. Quid est
quod non uideat qui uidentem omnia uidet. Et re ipsa atq;
ex facto constat, quod Phitonici Arioli & Necromatici ad
absentes dæmones uerba faciunt, & ad impia & feralia ne-
gocia sua uocant & inuocant, Neq; tamen propter hoc tri-
buitur dæmonibus omnipotentia, qui uoces & desyderia
illorum cognoscunt. Quanto igitur iustius creditur, quod
boni Angeli & sanctorū animæ, qui Deum omnipotentem
perpetuo uidet, possint uota & uoces nostras audire & cog-
noscere, sicut ait ipse dominus in Euangelio. Videte, ne co-
Math. 18. temnatis unū ex his pusillis. Dico enim uobis quia ange-
lio

De Rebus externis Necessarijs.

lieorū in cœlis semper uidēt faciem patris mei qui in cœlis est. Hic tamen unum ex scripturis locum nobis obijciunt, sed male intellectum, Afferunt sane ex Esaiā, quod non debeamus pro uiuis auxilium querere apud mortuos. At nō indicant, ubi nam id dicit Esaias. Memini uero Bullingerum ex VIII. capite Esaiæ illorum protulisse sententiam, Nostra tamen translatio non sic habet, ut ipsi dicunt. Sed elto, dixerit Esaias sicut ipsi dicūt, Nos intelligimus de mortuis damnatis, nō de beatis, Quia Esaias ibi loquitur de Phitonibus & diuinis qui student i[n]cantationibus. De beatis autem refert ipse dominus noster clarum exemplum in E[st] uangelio, ubi Diues dixit ad absentem & longe ab eo positum Abraham, Pater Abraham miserere mei.

Luc. 16.

De uotis quoq[ue] sine scripturis tumide sic dicunt.

De uotis Monasticis et Celibatu nullā possunt afferre glossam, Quod si ea uincula noluerint abolere, oportebit nos (inquiunt) contra ea prædicare et scribere.

Ad hæc breuissime responderim, Nos pro uotis & Celibatu non indigere glosis, qui pro ijs tam multos & claros in utroq[ue] testamento habemus textus. Ipsi uero neq[ue] glosam neq[ue] textum p[ro]batum afferre possunt, ubi illa prohibeantur.

Postremo de utraq[ue] specie sacramenti consimili superbia decernūt, quod unius speciei usus iustificari aut approbari non possit, Quoniā uero hoc neq[ue] scripturis neq[ue] rationibus probant, absq[ue] omni peccato & impudentia tam facile negamus quā ipsi affirmant, & rursus p[er]p[ar]io iudicio condemnatos p[ro]nunciamus, quia hic de speciebus loquunt, qui tamen impio & iam olim damnato errore panis & uini substantias remanere contendunt. Cur igitur non potius de substantijs quā de accidentijs loquuntur? Sed urget eos ubiq[ue] Pauli de hæreticis sententia, quod seipso proprio cōdemnant ius-

F 3 dicio

Ad Card. Mantuanum

dicio, Id quod ego de utraque specie clarissime ac multipliciter ostendi in septicipite Lutherio,

DE REBUS EXTERNIS

Adiaphoris.

De his sane rebus, quas græce Adiaphoras, Latine In differentes uocat, uerbosissima est eorum in Teuthos nico scripto per quinque integra folia superbia & stultissima decernendi arrogantia, qua sibi ius & potestatem usurpant, ad constituendas nouas in Ecclesia leges & Ceremonias. In latino autem scripto breuius hæc omnia referunt, consimilitamen arrogatia. Ita ut nihil dubitem, nos longe æquiores ac tolerabiliores pro retinenda religione nostra, quam nos doceuerunt patres nostri & sancta mater Ecclesia, impetrare posse à Turcis uictoribus (quos Deus auxerat) pacis conditiones ac leges, quam infames isti Apostate & hæreticinobis proponunt. In Latino igitur sic statuunt.

Tertia pars deliberationis est de rebus Adiaphoris, ut sunt aliquæ in templis lectiones piae, uestitus & similia. Item de Episcoporum authoritate, Iurisdictione et ordinatione. De his rebus agi nihil potest, nisi prius conueniat de rebus necessarijs. Si Episcopi mordicus retinebunt errores & impias Ceremonias, necesse est Paulinæ regulæ obtemperare. Si quis aliud Euangelium docuerit, Anathema sit, Nec illi nostras Ecclesijs ornatui, sed potius uastaturi essent. Sed si qui essent Episcopi, qui ut Raab, uererentur iudicium Dei, ut respice miseras Ecclesijs, ac primum amplecti Euangeliū propter gloriam Christi, & suum officium recte facer